

ผลของโปรแกรมการระลึกถึงความหลังต่อภาวะซึมเศร้าและความผาสุกในชีวิต
ของผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรังในจังหวัดลพบุรี

พชรวรรณ เพชรไพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ พชรวรรณ เพชรไพร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.รวีวรรณ เฝ้ากล้าหา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย จุลเมตต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ดร.นำพิชญ์ ธรรมหิเวศน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ คีนาน)

.....กรรมการ
(ดร.รวีวรรณ เฝ้ากล้าหา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย จุลเมตต์)

คณะพยาบาลศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ดร. รวีวรรณ เผ่ากัณหา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรชัย จุลเมตต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่าง ๆ ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาและแก้ไขเครื่องมือวิจัย รวมทั้งขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลลพบุรี เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี ผู้นำสุขภาพชุมชนทุกท่านที่ช่วยเหลือประสานงานอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย และที่สำคัญคือ ผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรังทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณสำหรับ ความรักที่มีให้อย่างหาที่เปรียบมิได้ของคุณพ่อ คุณแม่ น้องสาว ญาติพี่น้อง ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกด้านแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนร่วมสาขาการพยาบาลผู้สูงอายุ เพื่อนร่วมงานสำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือมาจนสำเร็จการศึกษา คุณความดี คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูทดแทนแด่ บพการี บุรพจารย์ และผู้สูงอายุทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านาน

พชรวรรณ เพชรไพร

50910847: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้สูงอายุ: พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ)

คำสำคัญ: การระลึกถึงความหลัง/ ภาวะซึมเศร้า/ ความผาสุกในชีวิต/ ผู้สูงอายุไตวายเรื้อรัง
 พชรวรรณ เพชรไพร: ผลของโปรแกรมการระลึกถึงความหลังต่อภาวะซึมเศร้าและ
 ความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรังในจังหวัดลพบุรี (THE EFFECT OF A
 REMINISCENCE PROGRAM ON DEPRESSION AND WELL-BEING OF THE ELDERLY
 WITH CHRONIC RENAL FAILURE IN LOPBURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุม
 วิทยานิพนธ์: รวีวรรณ เผ่ากัณหา, กศ.ด., รัชนิภรณ์ ทรัพย์กรานนท์, Ph. D., พรชัย จุลเมตต์, Ph. D.
 150 หน้า. ปี พ.ศ. 2554

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการระลึกถึงความหลัง
 ต่อภาวะซึมเศร้า และความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรังในจังหวัดลพบุรี กลุ่ม
 ตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรัง เป็นผู้ที่มิภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อย และระดับปานกลาง
 จำนวน 30 คน สุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มควบคุมได้รับการ
 ดูแลตามปกติ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการระลึกถึงความหลังแบบรายบุคคลที่บ้าน 6 ครั้ง
 ติดต่อกัน 3 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบวัดความซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทย (นิพนธ์
 พวงวรินทร์ และคณะ, 2537) แบบประเมินความผาสุกในชีวิตของแคนทริล (Cantril, 1965) สถิติที่
 ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
 สองทางวัดซ้ำ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าระยะหลังการทดลอง และระยะ
 ติดตามผลต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าระยะหลังการทดลอง และระยะ
 ติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความผาสุกในชีวิตระยะหลังการทดลอง และระยะ
 ติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้สูงอายุกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความผาสุกในชีวิตระยะหลังการทดลองสูงกว่า
 ระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะ
 ติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาครั้งนี้ ได้แนวทางในการนำวิธีการระลึกถึงความหลังไปประยุกต์ในการ
 ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อลดภาวะซึมเศร้า และเพิ่มความผาสุกในชีวิตของผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรัง

50910847: MAJOR: GERONTOLOGICAL NURSING; M.N.S. (GERONTOLOGICAL NURSING)

KEYWORD: REMINISCENCE/ DEPRESSION/ WELL-BEING/ THE ELDERLY WITH CHRONIC RENAL FAILURE

POTCHARAWAN PETPRAI: THE EFFECT OF A REMINISCENCE PROGRAM ON DEPRESSION AND WELL-BEING OF THE ELDERLY WITH CHRONIC RENAL FAILURE IN LOPBURI PROVINCE. THESIS ADVISORS: RAWEEWAN PAOKANHA, Ed.D., RARCHARNEEPORN SUBGRANON, Ph.D., PORNCHEI JULLAMATE, Ph.D. 150 p. 2011.

This research was designed as a two-group, repeated measure experimental research, and aimed to study the effect of a reminiscence program on depression and well-being of the elderly with chronic renal failure in Lopburi province. The sample consisted of 30 elderly who had mild and moderate depression mean score. Simple random sampling was used to select 15 sample into the experimental group and 15 into the control group. The experimental group received one-to-one reminiscence at home. The control group received regular care. A pre-test and post-test of depression level and well-being were assessed using the Thai Geriatric Depression Scale: TGDS and the Cantril well-being assessment tool. Frequencies, percentage, mean, standard deviation, repeated measures analysis of variance: one between-subject variance and one within-subject and Newman-Keuls method were used for data analysis.

The results of the study showed that

1. The depression mean score of the experimental group was statistically significant lower at the post-test and the follow up stage than at the pre-test with the significant level at .05.
2. The depression mean score of the experimental group was statistically significant lower at the follow up stage than of the control group with the significant level at .05.
3. The well-being mean score of the experimental group was statistically significant higher at the post-test and the follow up stage than at the pre-test with the significant level at .05.
4. The well-being mean score of the experimental group was statistically significant higher at the follow up stage than of the control group with the significant level at .05.

Reminiscence program on depression and well-being was recommended to apply in nursing care aiming to decrease depression and increase well-being of the elderly with chronic renal disease.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
โรคไตวายเรื้อรังในผู้สูงอายุ.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับความผาสุกในชีวิต.....	33
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการระลึกถึงความหลัง.....	37
โปรแกรมการระลึกถึงความหลังในผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรัง.....	51
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	59
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	78
การอภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	98
ภาคผนวก ข แผนโปรแกรมการระลึกถึงความหลังในผู้สูงอายุโรคไตวายเรื้อรัง.....	100
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	136
ภาคผนวก ง เอกสารการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	142
ภาคผนวก จ เอกสารรับรองการวิจัย.....	148
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	150

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน.....	70
2 ข้อมูลและค่าสถิติพื้นฐานคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุใน ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลใน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	72
3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของ ผู้สูงอายุระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง.....	72
4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองใน ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ด้วยวิธี ทดสอบแบบนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method).....	74
5 ข้อมูลและค่าสถิติพื้นฐานคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุใน ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลใน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	75
6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในชีวิตของ ผู้สูงอายุระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลอง.....	75
7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองใน ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ด้วยวิธี ทดสอบแบบนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method).....	77

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 รูปแบบการวิจัย.....	54
3 แสดงขั้นตอนการทดลองการระลึกถึงความหลัง.....	66
4 กราฟเส้นแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับระยะเวลาของการทดลองต่อ ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ.....	73
5 กราฟเส้นแสดงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับระยะเวลาของการทดลองต่อ ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ.....	76